

Прва основна школа краља Петра II

Ужице

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ЗА СЕДМИ РАЗРЕД

Време трајања програма: школска 2020/2021. и 2021/2022.година

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Недељни фонд часова: **1**

Годишњи фонд часова: **36**

Циљ наставе и учења предмета: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности

Глобални план

Ред. бр.	Наставна тема	Број часова по теми	Број часова	
			Обраде	Остали типови
1.	Људска права	10	4	6
2.	Демократско друштво	9	3	6
3.	Процеси у савременом свету	8	3	5
4.	Грађански активизам	9	3	6
	Укупно часова	36	13	23

Кључни појмови садржаја у оквиру тематских области:

- **ЉУДСКА ПРАВА:** права и одговорности
- **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО:** демократско друштво, партиципација, грађанин
- **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ:** дигитално насиље, дигитална злоупотреба, предности ИКТ

Редни број	ИСХОДИ По завршеној области/тема ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
1.	<p>образложи везу права и одговорности на примеру;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе примере за групу права слобода да...и заштита од...; – аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика; – штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; – идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе 	ЉУДСКА ПРАВА	<p>Права и одговорности</p> <p>Моја и твоја права – наша су права. Права и одговорности. Посебна група права: „слобода да...“ и припадајуће одговорности. Посебна група права: „заштита од...“ и припадајуће одговорности. Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности. Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности. Инклузивно образовање – квалитетно образовање за све.</p>
2.	<ul style="list-style-type: none"> – сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт; – образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру; – разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне; 	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	<p>Демократско друштво и партиципација грађана</p> <p>Демократско друштво – појам, карактеристике. Грађанин. Дете као грађанин. Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура. Власт. Нивои и гране власти. Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација. Партиципација ученика на нивоу одељења и школе.</p>
3.	-позитивно користи интернет и мобилни	ПРОЦЕСИ У	Употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона

	<p>телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција; – образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца; – примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука; – препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ;</p>	<p>САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</p>	<p>Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона. Шта је дозвољено, а шта није на интернету. Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца. Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона. Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета. Карактеристике и последице дигиталног насиља. Седам правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука. Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља. Одговорности ученика и школе.</p>
<p>4.</p>	<p>– учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; – учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака; – презентује спроведено истраживање и добијене резултате; – процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; – проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.</p>	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<p>Планирање и извођење истраживања о понашању ученика у школи и њиховим ставовима о употреби/злоупотреби интернета и мобилних телефона.</p> <p>Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем. Избор теме, узорка и инструмента истраживања. Спровођење истраживања. Обрада података. Тумачење резултата. Припрема и презентација добијених резултата.</p>

Редни број	ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
1.	ЉУДСКА ПРАВА	<p>Ученици су у петом разреду имали сазнања о основним дечјим правима и изградили су ставове у вези са њима. У шестом разреду ће се права проширити, новим и повезати са људским правима уз интензивније сагледавање суштине људских права у развоју друштвене свести и друштва уопште. Посебна пажња ће се указати праву на квалитно образовање и инклузију, који су део општих људских права а тиме и дечјих. Потребно је да ученици разумеју шта је то инклузија у контексту права на образовање, а шта је то сегрегација, посебно када је у питању дискриминација у образовању због личног својства. Постићи толерантно и подржавајуће понашање према ученицима који похађају школу по индивидуалном образовном плану и спремност да пруже помоћ и подршку. Ова област ће се реализовати кроз радионичарски рад. Такође ће се гледати и документарни и кратки играни филмови који се односе на ову проблематику, након којих ће се организовати дискусија и анализа. У раду ће се користити ситуационе радионице, као и радионице из разних приручника Ужичког центра за права детета. Школа је у школској 2018/19. година постала део Пројекта Образовање за права детета. Поред Грађанског васпитања, радионице ће се реализовати и из других предмета у 6. разреду као и часова одељењског старешине. Посебна пажња ће се обратити на дискриминацију деце у образовању и индекс дечјих права. Из ове области ће се реализовати и пројектна настава са истраживачким задацима. Конкретизација тема и операционализација пројектне наставе ће се дефинисати заједно са ученицима уз координацију наставника. Продукти ученичких активности и резултата у оквиру пројектне наставе ће се објавити на Сајту школе, ФБ страници школе и ФБ страници „Ужице очима детета“.</p>
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	<p>Област Демократско друштво ће се на почетку фокусирати на кључне појмове демократија, грађанин и демократска власт како бу ученици разумели релацију ових појмова. Биће упознати са овим појмовима кроз кратак развој у историји и са актуелним тенденцијама. Посебно је важно да ученици схватте појам и улогу грађанина у савременом друштву. Ученици ће добити истраживачке задатке, да на примерима и уз објашњења прикажу и представе кључне појмове који се односе на демократију. Посебно ће се апострофирати значај партиципације ученика у одељењу и школи. Нагласиће се значај Ученичког парламента. Потребно је радити на развијању свести ученика о потреби стварне а не декларативне партиципације. Реализација овог тематског дела ће се организовавати путем радионица које ће за циљ имати развој критичког мишљења и ставова. Наводиће се примери од стране наставника и ученика и кроз организовану дискусију, ученици ће се путем аргументованог нишљења „борити“ за своје ставове.</p>
3.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	<p>У овој области обрадиће се злоупотреба интернета и мобилних телефона, али и њихове</p>

		<p>предности. Ученици ће се упознати са истраживањима која се односе на добре и лоше стране ових видове комуникације. Охрабриваће се да их користе на позитиван начин (за едукацију, информисање, дружење, пружање помоћи и подршке, покретање акција и др.) Посебно ће се обратити пажња на злоупотребу интернета и мобилних телефона када они постају средство насиља (директног или преко посредника), чиме се крше права детета. Ученици треба да схвате да је неопходно да се одговорно понашају у коришћењу ових средстава комуникације. Потребно је да знају шта је дозвољено, а шта не, а упутиће се и у појам ауторскох права и навођење извора приликом коришћења туђих интелектуалних добара. Потребно је даље развијати свест код ученика и потребу да пријаве сазнање о дигиталном насиљу, као и коме се треба обратити за помоћ у школи. За ове активности користитће се материјал који је припремљен у оквиру пројекта Школа без насиља коју подржава УНИЦЕФ, јер одговара садржају програма за грађанско васпитање шестог разреда. У оквиру ове области, формираће се вршњачки едукатори који ће упознати ученике млађих разреда са насиљем које се дешава на интернету.</p>
4.	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<p>Ученици ће у оквиру ове области, поред спровођења вршњачке едукације, као што је напоменуто претходно, спровести мање истраживање ставова и/или понашања ученика, а које је у вези са садржајима треће области. Овај захтев увешће ученике у процедуре истраживања као што су: избор конкретне теме истраживања у оквиру задате области, дефинисање узорка истраживања, одабир инструмента који ће се користити и извођење закључака на основу добијених резултата. Циљ ових активности је да ученици изграде правилан однос према грађанском активизму, где акције, кад год је то могуће, треба заснивати на чињеницама добијеним на основу конкретних истраживања. Да би ученици били успешни у овом захтеву, неопходне су извесне преактивности у којима ће им се појаснити шта су ставови, који указују на њихову сазнајну, емоционалну и конативну (вољну, делатну) компоненту, што их чини „одговорним“ за понашање појединаца, јер се људи понашају у складу са својим ставовима. Ученицима треба указати на везу ставова са знањима и повезати са појмовима предрасуде и стереотипи који се односе на неосноване ставове јер се не базирају на тачним и провереним чињеницама, о чему су учили у оквиру програма Грађанског васпитања у петом разреду. Подсетити ученике да предрасуде и стереотипи показују велику отпорност на промену и зато је важно учинити све да се не формирају. У ту сврху користитће се више различитих примера који су ученицима блиски и који показују везу између ставова и понашања. Представиће се неколико једноставних истраживања ставова и/или понашања људи како би ученици имали јасну слику о значају инструмента којим се оно спроводи и на основу ког се изводе закључци. Ученицима ће се дати слободу да сами осмисле све кључне елементе истраживања (тему, узорак, инструмент), уз помоћ и подршку наставника. Упитник који ученици буду саставили спровешће се онлине, на Гугл платформи или преко неке друге</p>

	платформе која нуди бесплатну опцију упитника. Ученици ће се поделити у мање групе . Бираће теме, поред актуелне области о коришћењу интернета, и из других области школског живота и рада који су битни за ученике, па и дечјих права, посебно права на образовање и подршку ученицима. Ученици ће обрадити добијене податке, припремиће презентације и направити критички осврт на свој рад и анализу резултата. На основу ових радњи, потребно је да ученици осмисле акцију или више мањих акција на нивоу разрађених идеја.
--	---

- **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ:** ставови

Општа предметна компетенција: Оспособљавање ученика за активно учешће у грађанском животу и друштву, Сарадња, Комуникација
Специфичне предметне компетенције: Развијање знања, вештина и ставова који омогућавају активну улогу у грађанском животу и друштву

Међупредметне компетенције:

1. Рад с подацима и информацијама-прикупљање података, анализа и презентација
2. Решавање проблема- ученици се оснажују да препознају проблеме и активно траже решења
3. Сарадња-интерактивни начин рада, групни рад, тимски рад
4. Дигитална компетенција-прикупљање података на интернету, израда ПП презентација
5. Компетенција за учење-развијање знања, вештина и ставова
6. Одговорно учешће у демократском друштву-ученици се оснажују и подстичу да одговорно и активно учествују у друштву
7. Комуникација-изношење сопственог мишљења, осећања, ставова на конструктиван начин
8. Одговоран однос према околини-бављење непосредним окружењем, уочавање проблема
9. Иницијатива и предузетништво - Спремност је да учествује у самосталним и тимским пројектима, развија идеју, мотивисан је за рада, поставља реалне циљеве и планира задатке и активности за њихово остваривање

Међупредметно повезивање

НАСТАВНА ОБЛАСТ	МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ
ЉУДСКА ПРАВА	Српски језик Биологија Историја Физичко васпитање
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	Историја Географија

ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	Техника и технологија Географија Физика Информатика и рачинарство
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Информатика и рачинарство Ликовна култура Географија Историја

Активности у наставном процесу

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ		
НАСТАВНА ОБЛАСТ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
ЉУДСКА ПРАВА	<ul style="list-style-type: none"> - организатор и реализатор наставе, - презентује, - усмерава ученика, - подстиче на размишљање, - развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење, - прати напредовање ученика, - наводи ученикена одговарајуће закључке, 	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво прати излагање наставника и осталих ученика - користи различите изворе знања - проналази нове информације - уочава - разликује - упоређује - класификује - износисвоје мишљење - уређује и презентује - закључује - процењује сопствени рад и напредак

<p style="text-align: center;">ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</p>	<ul style="list-style-type: none"> - организатор и реализатор наставе -наводи на размишљање и извођење закључака -подстиче на размену искустава и усмерава дискусију -презентује - прати постигнућа ученика 	<ul style="list-style-type: none"> -пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика -проналази информације -уочава -именује -упоређује - дискутује - износи сопствено мишљење и став -цртају -израђују моделе
<p style="text-align: center;">ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - организатор и реализатор наставе -презентује -истиче неопходност правилног понашања на мрежи (интернету) - развија осећај ученика за простор, тачност, уредност, прецизност и одговорност - прати постигнућа ученика 	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика -уочава -разликује -упоређује -повезује ранија знања са новим сазнањима примењује научено -користи различите изворе знања -пажљиво и одговорно претражује и користи интернет -развија осећај прецизности и уредности
<p style="text-align: center;">ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - организатор и реализатор наставе -презентује -подстиче ученика на истраживање, увиђање, закључивање, упоређивање -развија разумевање за неопходност рационалног коришћења материјала и енергената -подстиче на развој предузетничких способности (економичност и квалитет израде, начин представљања, изградњи и одбрани ставова...) - прати постигнућа ученика 	<ul style="list-style-type: none"> -пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика -повезује ранија знања -уочава начине примене -разликује -упоређује -анализира -класификује -презентује -оцењује квалитет часа

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Праћење и вредновање постигнућа ученика је континуирано, на сваком часу.

Прати се:

- Степен активности ученика на часу, индивидуално, у пару или у групи
- Однос према обавезама и додељеним задужењима
- Степен и ниво сарадња са другим ученицима
- Мотивисаност ученика да изнесе свој став, мишљење и да га аргументовано брани
- Самостална припрема и презентација информација о некој теми-истраживачки зада
- Самоиницијативност

На почетку школске године ученици се упознају са сегментима праћења и елементима оцене.

На крају сваког часа и активности ученицима се даје повратна информација о успешности реализације планираног и даје им се могућност да дају коментаре и сугестије.

У оцењивању се уважава мишљење вршњака и подстиче се самооцењивање. Посебно се истиче сваки напредак у свим претходно наведеним сегментима оцењивања.

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА

- укључивање у групни рад и вршњачка помоћ у извршавању задатака
- прилагођени задаци и садржаји, према потреби
- подстицање на изношење сопственог мишљења и учешће у играма улога
- размена искустава са колегама
- истицање сваког напретка и похвала са циљем јачања самопоуздања